

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta . . . 5.— „
četrt leta . . . 2:50 „
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljnja uvrščanja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravišтво Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Nekaj besed tovarišem.

„Slovenec“ od sobote, dne 24. okt. 1910, št. 241, konstatuje v svojem uvodnem članku, da spričo razpoloženja o našem ljudstvu danes ni mogoče misliti na izboljšanje učiteljskega položaja.

Zakaj? Zato, ker je naš odlični tovariš E. G. Angl kandidiral proti kandidatu S. L. S., prof. Jarcu.

Ta trditev je tako smešna, kakor je smešno vse govorjenje sploh, da ljudstvo to želi, ljudstvo to hoče, ljudstvo to obsoja. Ljudstvo danes — žalibog — še ni prav nič samostojno in ni nič več kot lovski rog, na katerega trobi — kranjska duhovščina. To si moramo mi ubogi in zaničevani učitelji — dobro zapomniti! — Zato so vse take besede le — figovo pero, s katerim bi „Slovenec“ rad prikril resnični vzrok, zakaj je takozvana S. L. S. proti vsaki regulaciji učiteljskih plač. Kdaj pa je sploh bila ta stranka za regulacijo? Kaj je bila mar takrat, ko sta učitelja Jaklič in Ravnikar morala glasovati proti regulaciji? Ali — kdaj je sploh bila? S. L. S., ki ima svojo oporo na kranjski duhovščini, ni bila nikdar za izboljšanje učiteljskih plač in sama od sebe nikdar ne bo. To pa iz enotnega vzroka, ker se boji, da bi vsaj nekoliko samo svojemu stanu živeči učitelji lahko storili v polni meri svojo dolžnost ter kolikor toliko pripomogli svojemu narodu do samostojnosti. Te samostojnosti gospodje ne morejo prenašati, dasi bi verskemu življenju več koristila, kakor pa sploh more sedanja narodova sužnost kdaj koristiti. Odtod vsa gonja proti učiteljstvu, odtod vsa tista nevoščljivost, ki ne more dopustiti, da bi učitelj imel vsaj enkrat na teden toliko belega kruha na mizi, kolikor ga po naših farovžih vsak dan ostane. Mi kratkomalo ne verjamemo, da je ljudstvo proti učiteljstvu. To ljudstvo vsak dan vidi in čuti, kako ravno učiteljstvo njegove otroke skrbno uči in lepo odgojuje. Izjeme — potrjujejo pravilo! In če hočemo šteti izjeme, ki res ne delajo ljudstvu v korist, tedaj jih prav gotovo ravno v učiteljskem stanu ne bomo našli največ, in to že zato ne, ker ima učitelj največ nadzornikov — od župnika in žandarjev doli do zadnjega — vaškega postopača.

Ljudska šola sicer ne daje Bog ve kaj. A odkar velja nova šolska postava, v teh 40. letih je gibanje ljudstva tako silno naraslo in je napredek tako velikanski, da prej ni bil v stoletjih tak. Zato je pa tak strah pred to novo dobo in pred to novo šolo. Ako je pa vendarle ljudstvo dandanes še zoper šolo in učitelja, tedaj je to le posledica neprestanega hujskanja in obrekovanja katoliških listov „Slovenca“, „Domoljuba“ itd.

„Slovenec“ pravi: Kdor dela, ima tudi pravico do plače. Dobro! Ako kak učitelj ne dela, ne stori svoje postavne dolžnosti, kaznujte ga, odtrgajte mu plačo! Ako pa učitelj stori svojo postavno dolžnost, plačajte ga stanu primerno; saj vi zato ne boste nič manj imeli. — Toda — škoda vsake besede. S takimi ljudmi, ki v „Slo-

venec“ vsak dan blatijo in obrekujejo naše učiteljstvo, ne moremo in ne smemo pretekati se, ker ne moremo in ne smemo biti kot odgojitelji nežne mladine tako nizkotni in sirovi. Mi se zavedamo svoje veljave in svojih dolžnosti in zato smo zapisali te besede svojim tovarišem v spomin. Zvesto bomo delali po svojih močeh in sveto služili sveti domovini ter rajši gladu umirali, kakor pa se prodalizi — skledo leče, ker imamo zavest, da je bolje častno umreti, kakor pa sramotno živeti!

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonošno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.
registrirana zadruga s omejenim tistvom.

Promet do konca oktobra K 311.298:58.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3. popoldne in vsako soboto od 6.—7 zvečer.

Uradna učiteljska konferenca v Velikovcu in njen spiritus.

Pod tem naslovom smo v slovenskem časopisju čitali zadnje tedne članek, razpravljajoč duševno stanje in obsojajoč Slovenstvu sovražno mišljenje nemškonalnega učiteljstva. Dotični članek je bil, akoravno je izrekel ostre, a popolnoma opravičene očitke napram nemškonalnalcem, docela objektivni, da, celo preveč galanten in varovalen je bil napram onemu referentu, ki je tako „athletisch protzend“ dejal: „Der Starke aber sucht solche Hindernisse, um daran seine Kraft zu üben!“ Čemu toliko galantnosti napram takemu možu, ki tako očitno prezira pedagoška načela in ne navsezadnje tudi državnih temeljnih zakonov? Povejmo, da je bil isti na boj pozivljajoči referent Ferd. Kogelnig, nadučitelj žitarski, ki se v kljub temu šteje k idealnim in modernim učiteljem! O, kakšna ironija! Prezirati materni jezik šolske mladine ter zavračati edino pravo in pametno sredstvo, s kojim bi se dalo v duševnem vzgojnem oziru nekaj doseči, in tako prizadevanje se imenuje na Koroškem — ideal!

Pa z referatom g. Kogelnika še nismo gotovi! Govoril je tudi z veliko všečnostjo o šolah na Poznanjskem, koder se s poljsko šolsko mladino od prvega dne naprej le nemški govori, dejstvo, ki je poleg drugih še bolj vnebovpijočih itak vsakemu slovenskemu „razumniku znano. Namesto da bi se tako nekulturno, da, celo tiransko ravnanje z nežno šolsko mladino najostreje obsojalo, se ga pri nas hvali ter podaja za zgled! Sicer pa je dostavil imenovani referent: „Ne glede na to, da bi nacionalni Slovenci, ko bi mi izkušali uvesti sličen pouk na utrakvističnih šolah, zagnali velik krik in vik, ga jaz sam za svojo osebo ne priporočam“. Torej principialno bi bili nemškonalci za tak vsem zakonom v obraz bijoč

pouk tudi pri nas, a boje se le še narodnih Slovencev, ali kakor jih je referent malomarno nazivljaj „nacionalne Slovence“. Seve, da imajo pravico do nacionalnega mišljenja v Avstriji edino-le Nemci, Lahoni in Madjaroni! V zagovoru utrakvističnih šol se je pa referent skliceval na rajnega šolskega nadzornika Pallo, češ, da je bil slednji v deželnem zboru večkrat primoran odvrčati neutemeljene (?) napade na te šole. Kakšna logika! Ker je rajni nadzornik zagovarjal šole, potem morajo biti tudi v resnici dobre! A mi vemo, da je bila nadzornikova oficialna dolžnost, zagovarjati te vrste šole, on je moral to storiti, akoravno je bilo njegovo privatno prepričanje zastran šol precej drugačno, o čemer svedoči njegovi prilični izreki o šolah in o „Deutsch gewordene windischen Lehrer“. Posedujemo tudi avtentično zagotovilo, da je rajni dež. šol. nadzornik dne 12. grudnia 1901 pred dvema učiteljema izrekel sledečo sodbo o utrakvističnih šolah: „Utrakvistične šole so le v jezikovnem oziru (Sprachfach) nekega pomena, medtem ko se o kakih uspehih v realijah ne more kaj govoriti.“ Ta sodba, ki jo je prinesel „U. T.“ tudi leta 1904., nam dovolj jasno pove, da so kritikovane šole dobre le za poneževanje, a da ne prinašajo istega sadu, ki ga more obroditi pravo ljudsko šolstvo!

Med drugim je dejal referent, da se „nacionalni Slovenci“ zaradi tega zaganjajo v utrakvistične šole, oziroma v nemški pouk, ker postanejo zavoljo tega otroci — Nemci! V resnici, ko bi bile utrakvistične šole zmožne vzgajati v dobre, pridne in počtne Nemce, noben živ krst ne bi obsojal šol, toda one ali potrpajo mladino, da ne zna nemški ne slovenski, da ni ptič ne miš, ali pa vzgojijo mladež v hudobne, lastno kri in lastne brate črteče nemčurju, ki teptajo in skrunijo vse, kar bi jim moralo biti sveto! Trditev pa, da postane Slovenec — Nemec, če se dodobra nemški nauči, je jako drzna, zakaj potem takem druga slovensko čuteča inteligenca ne zna toliko nemščine, kolikor jo je za nemškutarja potrebno.

Gospodin Kogelnig bo moral učiteljem, duhovnikom, advokatom, profesorjem itd. dati pouk iz nemščine, da je bodo vsaj toliko znali kakor Seifrizovi volilci! Mi pa mislimo, da kdor več kot en jezik dodobra zna, kar se nahaja pri slovenskem razumništvu, temu ni treba biti zateleban lo v svojega edinega!

Pričujejoč vrstice nam zopet nudijo tipičen zgled o prav nadzadnjakem mišljenju nemškonalnega učiteljstva, o njegovih željah po germanizaciji, ki jo izkuša s „Schlagerji“ in jako prozornimi sofizmi odobravati in olepšati. Toda mi se ne bojimo tega sirovega navala, ki nas s studom spominja na dobo, ko je še veljalo načelo „oko za oko“, mi se ne bojimo, ker smo si v svesti, da je pravica z nami pa tudi vsi pošteno misleči Nemci, ki hudo obsojajo delo negatorjev, kar svedoči pasus, objavljen po nemškem učenjaku Adolfu Bartelsu v „Deutschsoziale Blätter“ in, ki se glasi: „Der geborene Slave, der für deutsche Art und Sitte wirkt, ist in meinen Augen ein Lump, den er hat seiner natürlichen Bestimmung nach für seines eigenen Volkes Art und Sitte zu wirken und nicht für die eines fremden!“ Hujše sodbje, kakršno je izrekel tukaj pristni

Nemec, se mi ne bi upali zalučiti našim narodnim nasprotnikom v obraz. Tukaj nič ne more pomagati prati nemčurjev nemški pisatelj Rosegger, ki ima vsake kvatre druge misli o renegatih, kakršne mu pač diktirajo nestrpni nemškonalci, n. pr. Wastianovi!

H koncu se pa z mirnim srecem in najboljšimi nadami obračamo do naših narodnih sovragov ter jim kličemo pogumno v obraz: Vi sovragi slovenskega rodu, se jako motite, če domnevate, da se vam kdaj posreči ponemčiti in potujčiti koroške Slovence! Vaše delo je in bo docela podobno Sisifovemu! Ko bo že slehrnega nemškonalnega učitelja in nemškutarja objemala hladna zemljica, bo narod slovenski še trdno in zavedno stal na koroških tleh v polnomernem uživanju svojih narodnih pravic, goječ dobroprijateljske zveze in odnošaje z nemškimi sodeželani, pozabivši vsega, kar je bilo nekaj soražnega med obema narodoma! Slovenski narod tedaj ne bo več ječal pod krutim jarmom tiranske germanizacije, in mladina slovenska ne bo več zdihovala pred tujejezičnimi knjigami s težavno, nepoznano vsebino, ona ne bo več mučena od strani pseudo-pedagogov današnje baže, ne, tega ne bo več v imenu prave narodne kulture in civilizacije! Da pridejo take razmere prejalislej, o tem mora biti vsak prepričan, kdor ima le količkaj pogleda v bodočnost, kdor le nekoliko perspektivno vidi. Le vsakdanji ljudje mislijo, da ostane vse le pri današnjih razmerah, deloma ker se boje „persekucij“, ki stanejo poleg telesnega, tudi navadno nekaj duševnega napora, deloma se pa tudi boje, da bi ne izgubili kakih privilegij! Toda lažinaprednjakom in vsem drugim „junakom“ konservativnega mišljenja je vse to ne le zagonetka, ampak popolna — terra incognita.

Nemškonalnalcem pa le pustimo njih edino veselje, gojiti strasti, namreč sovražnost do Slovanov, akoravno bi bilo v znamenju zdravega napredka, v znamenju civilizacije jako želeli, da bi prejkoslej prišli preko svoje nezmerne domišljavosti in odurnega šovinizma do — človeške pameti, do treznosti! *

Slavnim učiteljskim društvom in slovenskemu učiteljstvu!

V prepotrebno izpolnitev svoje organizacije smo ustanovili „Učiteljsko gospodarsko in kreditno zadrugo“. — Namen te zadruge je:

1. skupno naročevanje časopisov, knjig i. t. d.
2. naročevanje in plačevanje raznih gospodarskih potrebščin, kakor pohištva, obleke, godal i. t. d.
3. hranjevanje in posojevanje denarja.

Kakor znano, smo že pred dvema letoma poizkusili s skupnim naročevanjem časopisov — potom socialnega odseka. Vkljub temu, da je bilo nekaj neljubih nesporazumljenj in sitnosti, mora vsakdo pripoznati, da je bila ta misel tovariša Peska izvrstna. To čuti najbolj tisti, ki je prej zaostajal z naročninami, pa plačuje zdaj točno obroke. A tudi upravištva priznavajo to, češ, učiteljstvo je postalo najtočnejši plačevalec listov. In — dragi — to pripozna-